

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
12/00077-2

Vår dato
16.04.2012

Høring - Alternative reaksjoner for mindre alvorlige narkotikalovbrudd

Fellesorganisasjonene (FO) er et fagforbund som organiserer over 26 000 barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere, velferdsvitere og studenter. Mange av våre medlemmer jobber i forskjellige stillinger kriminalomsorgen, hovedtyngden i friomsorgen.

FO stiller seg i utgangspunktet positiv til alle alternative forslag til straffegjennomføring og er enig i utvalgets synspunkt om at straffeforfølgning og soning er lite egnede virkemidler for å hindre at rusmisbruk utvikler seg. FO støtter også differensierte reaksjoner og mener at det er riktig å reagere ulikt overfor førstegangsbrukere og etablerte brukere. FO har i tidligere høringsuttalelser støttet forskjellige forslag om økt bruk av alternative reaksjoner.

FO er også i utgangspunktet positive til det foreslåtte tosporet system, motivasjonssamtalen og intervensjonsprogram.

Arbeidsgruppa ber i departementets høringsbrev om høringsinstansenes syn på spørsmålet om plassering av det organisatoriske ansvaret og viser til rapporten "Økt bruk av konfliktråd", hvor dette ble behandlet. FO vil derfor innledningsvis i sitt høringssvar komme med noen kommentarer til dette. Vi vil videre gi innspill i forhold til:

- Kompetanse
- Intervensjonsprogram
- Motivasjonssamtalen

FOs synspunkt kan kort oppsummeres slik:

- alle domsavsatte straffereaksjoner i frihet skal gjennomføres av friomsorgen
- for reaksjoner gitt som påtaleunntatelse må koordinatoren ha en sosialfaglig kompetanse på minimum bachelor nivå, dette må komme fram i forslaget
- FO stiller seg positiv til forslaget om intervensjonsprogrammet, men mener kompetansekravet må være absolutt
- forslaget om motivasjonssamtale framstår som uklart

Organisatorisk ansvar:

FO mener at det er viktig å skille domsavsatte straffereaksjoner fra reaksjoner gitt som påtaleunntatelser.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4692 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Domsavsagte straffereaksjoner:

I høringsvar i forhold til rapporten "Økt bruk av konfliktråd", datert 16.03.12 støttet FO forslaget om en ungdomsoppfølging som vilkår ved en påtaleunntatelse. FO mente imidlertid at straffereaksjon bør legges til kriminalomsorgen. FO støtter med andre ord arbeidsgruppas innvendinger mot at konfliktrådet skal ha det organisatoriske ansvaret for straffereaksjoner. FO har også kommet med tilsvarende innvendinger i forhold til at den nye vedtatte ungdomsstraffen organisatorisk legges til konfliktrådet. FO s begrunnelse sammenfaller med den vi finner under 11.4 i den ovennevnte rapporten.

De fleste som i dag jobber i friomsorgen, tilhører FOs yrkesgrupper. Fagfolk med bakgrunn i våre utdanninger er spesielt skolert til å jobbe med motivasjon og motstand. Ungdom som er i ferd med å utvikle et rusproblem, har mange felles kjennetegn som sårbare sosiale nettverk, manglende skolegang, fattigdom, minoritetsproblematikk osv. Motivasjonen for å slutte med rusmidler eller erkjenne rusbruk, er ofte skiftende og det er ikke uvanlig med tilbakefall.

Friomsorgskontorene rundt omkring i Norge har bygd opp robuste og gode fagmiljøer, og flere steder er det etablert spesielle team som jobber spesifikt med ungdom. Det er også etter hvert utviklet egne russamtaler og program mot ruspåvirket kjøring, som gir kompetanse i å jobbe med ungdom og, om rus og rusavhengighet.

Friomsorgen har i flere år tilrettelagt innhold i samfunnsstraffer, individuelt tilpasset etter alder og problematikk hos den domfelte. Friomsorgen har også utviklet gode rutiner i forhold til brudd i straffegjennomføringen og det skjer stadig en kvalitetssikring for å bl.a. sikre barns rettsikkerhet og likebehandling.

FO er positive til bruk av gjenopprettende prosesser som en viktig metode i arbeidet med å få ungdom ut av kriminalitet, jf. høringsvaret av 16.03.12 . FO uttrykte imidlertid en bekymring for et noe ensidig fokus på gjenopprettende metoder og mente at meklingskompetanse ikke er nok kompetanse til å jobbe med denne målgruppa. Det samme synspunktet har også FO i forhold til alternative reaksjon for mindre alvorlige narkotika lovbrudd. Også her bør det skilles mellom reaksjonen gitt som en dom med vilkår og reaksjonen gitt som et vilkår ved en påtaleunntatelse. **FO mener derfor at alle domsavsagte straffereaksjoner skal gjennomføres av kriminalomsorgen.**

Reaksjonen gitt som en påtaleunntatelse:

FO har ikke tatt stilling til hvorvidt en påtaleunntatelse med vilkår om intervensjonsprogram eller motivasjonssamtale bør ligge hos konfliktrådet eller andre. Nåværende lignende tiltak, som oppfølgingsteam, er organisert forskjellig i Norge. Mange steder ligger det hos konfliktrådet, mens i forksempel Oslo er oppfølgingsteam lagt til hver av de fem politistasjonene. FO er ikke kjent med om det foreligger noen evaluering av hvorvidt den ene organiseringen er bedre enn den andre. Om dette ikke er gjort, bør dette evalueres.

Utvalget avviser blant annet forslaget om å etablere en egen nemnd som skal få i oppdrag å kartlegge og fastsette innholdet i reaksjonen. Dette begrunnes i at de ikke ønsker et parallelt spor fordi det allerede eksisterer system som ivaretar dette i dag. FO er enig i dette, men mener at utvalget burde trukket paralleller til friomsorgen og mulighetene som ligger i det systemet. FO mener i at det i rapporten ikke framkommer noen særlige argumenter for hvorfor reaksjonen organisatorisk bør ligge under konfliktrådet. Konfliktrådets hovedkompetanse slik vi har forstått det, er meklerkompetanse og etablering av stormøter. I følge utvalget tenker man seg et oppfølgingsteam innenfor konfliktrådsmodellen med en todelt reaksjon som innbefatter megling eller stormøte og en tidsbestemt oppfølgingsplan.

Mindre alvorlig narkotikalovbrudd er ofte såkalt offerløs kriminalitet og reaksjonene og oppfølgingsteam kan derfor i følge rapporten også gjennomføres uten mekling.

Det betyr at leder av koordineringsgruppa og oppfølgingsteamet må ha kompetanse utover meklingskompetanse. Det framkommer imidlertid ikke i rapporten hva slags kompetanse og kvalifikasjoner koordinatoren må ha. Dette mener FO at må tydeliggjøres og vi mener at koordinatoren må ha en sosialfaglig kompetanse på minimum bachelor nivå. Dette i motsetning til legfolkprinsippet som er et fundament for virksomheten til konfliktrådet. FO mener at våre yrkesgrupper, spesielt barnevernpedagoger og sosionomer, er best kvalifisert for denne type arbeid.

Intervensjonsprogrammet:

FO stiller seg positiv til forslaget om intervensjonsprogrammet. Erfaringer fra oppfølgingsteam synes å være såpass gode at det er naturlig at denne ordningen kan brukes overfor mindre alvorlig narkotikalovbrudd.

FO ønsker imidlertid å knytte noen kommentarer til kompetanse. Intervensjonsprogrammet skal være en samtykkebasert del av en strafferettslig reaksjon. Dette skal følges opp av ei koordineringsgruppe. Rapporten sier at koordineringsgruppa bør ha særlig kompetanse på rus og barnevern. FO mener at det må være en med god kompetanse om rus og rusavhengighet. Det samme gjelder i forhold til barnevern. FO mener også at politiet alltid må være med i ei koordineringsgruppe. For å gi reaksjonen legitimitet er det viktig at påtalejurist får tilbakemeldinger underveis på hvordan det går, dette mener FO best ivaretas gjennom at politiet fast er representert i koordineringsgruppa.

Vi vet at ungdom som står i fare for å utvikle et rusproblem ofte har sammensatte problemer. Dette kan være problemer knytta til hjemmet, skolen og lignende. Det er derfor viktig at deltakere i koordineringsgruppa også har god kompetanse om dette. Vi presiserer igjen viktigheten av riktige og gode kvalifikasjoner hos koordinatoren.

Motivasjonssamtalen:

Forslaget om motivasjonssamtalen framstår som noe uklart, samtidig som vi har noen innvendinger til det. Det er uklart hvem som skal gjennomføre samtalen og hvilke kvalifikasjoner som kreves av vedkommende. FO er også skeptisk til hvordan man gjennom egen rapportering kan kartlegge hvorvidt ungdommen har et rusproblem eller ikke. I følge rapporten skal motivasjonssamtalene være basert på en forskningsbasert metodikk som er dokumentert virksom. FO mener at det er vanskelig å finne gode verktøy som gir en god kartlegging av rusbruk hos ungdom. Det er derfor viktig at de som jobber med ungdom har god kjennskap til ungdom og kompetanse i relasjonsarbeid.

FO er også skeptisk til omfanget: en til tre motivasjonssamtaler, med varighet fra fem til 30 minutter. FO mener at det er verdt å stille spørsmålsteget ved kvaliteten på så korte samtaler og hva det er man kan få ut av en samtale om rus på fem minutter. FO er også skeptisk til at en til tre samtaler er nok og er usikker på bruk av egenrapportering. Ungdom i startfasen av rusbruk er ofte ikke motivert for å stoppe, og risikoen for underrapportering og bagatellisering vil være stor. Det er derfor viktig at de som gjennomfører disse samtalene har god kompetanse på både ungdom og på rusavhengighet.

Politiet gjennomfører i dag bekymringsamtaler med unge førstegangslovbrytere. Dette tiltaket er gjentatte ganger blitt evaluert som en god metode og FO mener at motivasjonssamtalen slik den her beskrives, kan ivaretas i en slik samtale.

Rapporten legger vekt på korte intervensjoner som et verdifullt virkemiddel i møte med risikofyllt rusmisbruk. Det vises til at det finnes god dokumentasjon på at korte intervensjoner, uavhengig av hvilke yrkesgrupper som utfører det, uten henvisning til konkrete forskningsresultater. FO er skeptisk til troen på manualbaserte verktøy som "alle" kan bruke og vi er usikre på kvaliteten i en motivasjonsamtalen på 5 minutter. FOs yrkesgrupper vet at ungdom ofte underrapporterer og bagatelliserer eget rusbruk og er ambivalente i forhold til å slutte med rusmidler. FO mener derfor at det må fokuseres mer på relasjon og relasjonsarbeid. Det bør også vektlegges at rusbruk kan henge sammen med andre problemområder som det er viktig å få kartlagt. Hjelp på disse områdene kan ofte være det som skal til for å endre et rusmønster.

Avsluttende kommentarer.

Det er som følge av Stortingsmelding nr 37/2007 "Straff som virker" et økt fokus på rehabilitering i kriminalomsorgen og det er kommet flere alternative reaksjoner til fengsel. Barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere er viktige aktører i dette arbeidet og er særlig representert på friomsorgskontor. Det er derfor med en undring og bekymring at det kan se ut som om at oppgaver som tidligere lå hos friomsorgen og som har vært utført av FOs yrkesgrupper nå i økende grad er i ferd med å plasseres andre steder. Dette gjelder den nye ungdomsstraffen, som er vedtatt skal legges til konfliktrådet og det samme gjelder i forhold til ovennevnte reaksjoner. Det foreslås videre av andre utvalg at personundersøkelser kan utføres av andre enn friomsorgen og i utkastet over kapasitetsplanen foreslås det nedleggelse av friomsorgskontor, hvor noen foreslås lagt under fengsler.

Sosialfaglig arbeid har gjennom historien hatt en viktig plass i kriminalomsorgen og FOs yrkesgrupper har vært sentrale i både friomsorg, overgangsboliger og fengsler. Det er derfor med stor uro vi nå er vitne til at oppgaver vi mener burde utføres av barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere innenfor kriminalomsorgens rammer, foreslås utført innenfor andre rammer og av andre yrkesgrupper. FO er redd at dette går utover kvaliteten på de alternative straffereaksjonene, stikk i strid med intensjonen i Stortingsmelding 37.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Nestleder

Inger Karseth
Fagkonsulent